Tečaj XIV. **NOVICE** List 1.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. januarija 1856.

Pripomočki zoper dragíno.

Od dragine današnjih dní govorí vès svet. Pametni možje pretresajo to reč v političnih in gospodarskih časnikih in terdijo, da te občne nadloge ni kriva tako imenovana smešna odertija žitarjev, ampak slabe letine zaporedoma več lét, bolezen krompirja, kuha žganja iz žita, obilniša potreba živežev, vojska in pa manjša cena papirnatega dnarja.

Tako začenja časnik štajarske gospodarske družbe svoj sostavek pod gori postavljenim nadpisom, in ker smo že tudi mi marsiktero besedico pregovorili o dragíni v teh listih, bomo poslovenili svojim bravcem tudi ta sostavek, ker obsega veliko veliko zlatih resnic.

Ne bomo se pa — pravi pohvaljeni list na dalje — spušali v pretresovanje ravno omenjenih vzrokov dragine, ker prazne besede nič ne pomagajo in tudi vprihodnje pomagale ne bodo za odvernjenje dragine; mi bomo to reč djansko pred se vzeli in si prizadjali pripomočke pozvediti: kterih naj bi se gospodarji in vladarji poprijeli, da se po naravni in gotovi poti ti nadlogi v okom pride kar je moč.

Začeli bomo pervič od tega: kaj naj storijo gospodarji (kmetovavci *), da odvernejo, kar je moč, nadloge, ki izvirajo iz dragine?

Dva pripomočka sta gotova odvračati pomanjkanje: varčnost (šparovnost) in pa skerb pomnožiti pridelke. Slišimo že nektere hrup zagnati: „šparaj, šparaj, če nimaš s čem!“ Nikarte, prijatli! tako hudo; mi se čemo prijazno pogovoriti in do dobrega pretresti vse, in spoznali bote, da se pri poljskem in domačem gospodarstvu še vse premalo varčno ravna, in da veliko veliko v zgubo gré, kar bi se lahko prihranilo.

Poslušajte me!

1. Sejete še zmiraj z roko in seme z brano podvlačvate. Na milijone žita gré pri tem v zgubo, in prav po pravi besedi mečete žito preč in ga tako zamečete sila veliko; seme ne pride lepo globoko pod zemljo; veliko ga ostane na verhi, da ga tiči pozobljejo ali mraz vzame, ker pozebe.

Bomo prevdarili te napake bolj na drobno.

Naše cesarstvo ima 36 milijonov oralov (johov) polja; če postavimo, da le polovíca tega zemljiša ali 18 milj. oralov se obseva s pšenico, režjó, ječmenom in ovsom, se za seme vsako leto naj manj potrebuje 54 milijonov vagánov (mecnov) žita.

Če pa se seje s sejavnico (mašino), se pri vsakem oralu prihrani en ali poldrug vagán semena. Recimo pa, da se ga prihrani le en vagán, tedaj znaša to za vse cesarstvo 18 milijonov vagánov žita ali 72 milijonov forintov (goldinarjev), ktere vsi gospodarji skupaj vkradejo celemu premoženju in po tem takem tudi sebi, ker 18 milijonov vagánov s svojo lastno roko zamečejo.

To, prijatli, je gotovo, kakor amen v Očenašu, in kdor ne verjame, naj gré, da se z lastnimi očmí prepriča, gledat take njive, ktere so bile s sejavnico obsejane, pa ne z roko; žito se vse bolje ukorenini, lepše in čversteje raste in večji pridelk donaša. Saj že to sama pamet dá, da vsako zernice, v pripravno globokost položeno, gotovše klije, bolj močno raste in več rodí. Le mašina zamore to delo opravljati za vsako zerno enako in prav, kakor gré. Naj naredí, če kdo more, s prosto roko verste enako ravne in enako globoke kakor z mašino! Rêči skor smemo, da sejavnice žito sadé, in kar se sadí, je vselej bolj varno spravljeno, kakor kar prosta roka okoli meče ali seje.

Skušnje s sejavnicami so vendar tako očitne, da jih vsak lahko z roko potipa; zato ni zapopasti, kako da je mogoče, da gospodarji večjih zemljiš in da občine (soseske) nimajo že povsod sejavnic, da bi si ž njimi pomnožili pridelke in bi se po vsem cesarstvu prihranilo na milijone vagánov žita.

Pravijo sicer nekteri gospodarji, da na naravnih zemljiših in na debeli zemlji niso sejavnice za rabo; al to ni res; skušnje kažejo vse drugač.

Sejavnica veljá pri Vonihr-u v Gradcu (Murvorstadt, Josefigasse) 66 fl. 40 kr. in pri J. Rošger-u pri sv. Marjeti (St. Margarethen an der Raab) 65 fl.

Kdor ima, na priliko, le 16 oralov njiv za žito, temu se s samim prihranjenim semenom mašina že pervo leto splača, ako se cena žita imenovanega čveterega, eno k drugemu, le po 4 fl. vagán rajta.

Res je, da stara navada je železna srajca; al pameten gospodar se bo skusil znebiti take srajce, ki ga preveč gara, in si omislil drugo, ki jo lože nosi. (Dalje sledí.)

*) Memo gredé rečemo, da radi rabimo besede „gospodár“, „gospodárski-a-o“, „gospodarstvo“ za to, da s tem naznanjamo, da sostavki pervih straní našega lista niso pisani samo za naše bravce kmečkega ali kmetiškega stanú, temuč za vsacega posestnika zemljiš, naj je na kmetih ali v mestu. „Kmet“, „kmetija“, „kmetovati“ ima navadno pri nas ožji pomen, kakor je po zapopadku naših gospodarskih sostavkov, ki se ločijo od sostavkov druzih „landwirthschaftlicher Zeitungen“, le v tem, da so v domačem jeziku pisane, za grajšake ravno tako kakor za kmeta. Tudi c. k. gospodarska družba česka imenuje svoj v českem jeziku izdajani list „hospodarské noviny“ in družtvo gospodarsko za Horvatsko in Slavonijo svoj list „gospodarski list“. Ravno tako smo tudi nadpis „rokodelsk“ že davnej premenili v besedo obširnešega pomena „obertnijsk“, ker „rokodelstvo“ (Handwerk) se loči od „obertnijstva“, „obertnije“ (Gewerbe): „obertnik“ je vsak, ki obrača kako sirovino v izdelano blago in to v kupčijo; tedaj je tudi fabrikant obertnik, rokodelec pa se ne more imenovati, če ravno je rokodelec tudi obertnik. Toliko v razjasnjenje prijatlom, kí so nas zavolj teh besed že interpelirali; v vsem je prav, da se porazùmimo. Vred.

Nove skušnje z lanénimi in ogeršičnimi préšami.

Med vsimi prešami, ali, kakor drugod pravijo, med vso pèrgo (Oelkuchen) so za gospodarstvo lanéne in ogeršične naj bolje, ker se živina po njih ne le dobro spita (odebelí), temuč tudi dobro molze. Vendar ni vse eno: koliko naj se jih dajè živini, in na to mora gospodar paziti. Ogeršično seme ima zraven prijetnega olja tudi neko ojstro stvar v sebi, ktera ostane po izprešanem olji v pergi in se po duhu spozna. Ta ojstra stvar se ne dá prekuhati v želodcu in gré z blatom vred od živine, tako, da začnó živino nogé boleti, ako se ji preobilno pokladajo preše in ona potem v takem ojstrem in razjedljivem gnoji dolgo stojí. Če pa se jih ne pokláda (futra) preveč, je očitno, da krave več molzejo po njih, in da ima mleko več smetane, ker

tista ojstra stvar v pravi meri podráži mlečne žlezice, da bolj pridno delajo mleko, in je mleko tudi mastneje. Če se jih pa živini preveč poklada, dobí mleko nekak zopern in grenkljat okus in je tudi bolj vodéno.

Po skušnjah na grajšini Augustenburg na Badenskem so se prepričali, da, če se govedu v vsem skupaj na dan poklada 32 funtov sená ali kakošne druge piče, ki toliko zaleže kakor 32 funtov merve, sta 2 funta ogeršičnih preš na dan prava mera. Po ti primeri druge živinske piče naj se ravna razmera ogeršičnih preš, da jo bo gospodar dobro opravil; kar se jih pa dá odveč, je napačno in celó zguba.

Če se v olarijah, žganjarijah živina futra z navadno oblojo, ni boljega kakor če se dodajajo te preše, ker one jemljejo kislino iz une piče in overajo navadno drisko.

Za pitavno živino se smé počez 8 funtov, za delavno pa po 5 funtov ogeršičnih preš za pravo mero rajtati. Tudi ovcam se prileżejo, so jim zdrave in tečne; na ovco (mater) se šteje osmi del funta, na koštruna šesti del.

Lanéne preše so posebno za molzno živino; če pa se živina pita z lanénimi prešami, prihaja loj mečji in rumenkljat; za tega pa nemarajo mesarji. Za bolno živino so kaj dobre.

Natoroznanstvo in ljudska omika.

Spisal Šimen Šubic na Dunaji.

1. pismo.

Namenil sem se, dragi prijatel, Ti nektere pismica iz Dunaja poslati, ki naj bi razjasnile zapopadek natoroznanskih vednost, da boš njih pravi cilj in konec prav spoznal. Skusil sem po domače govoriti, kakor me je mati učila; menim tedaj, da me boš lahko razumel.

Ko grozno povodnje čez raván udari in vse pod silnimi valovi pogrebe; ko hiše razruši in zemljiša spodjeda, ko zasipuje mlade setve z grobljami in ko razširja nesrečo do visokih hribov, se umakne nesreči kar se ji more; vsak si svoje rešiti želí, vsak pobere naj dražje rečí in teče, dokler je še čas. Če ga pa je že voda zajela, se prime v smertni nevarnosti česar se more; kdor nima ladje, ne korita, seže po dili, se vsede na tram in ga objame, da bi ga za svoje življenje ne spustil. V taki nevarnosti je hud boj za življenje ali smert, — vse pa le živeti hrepení.

Ako ravno vse pod podertim pohištvom konec vzame, hvali vendar le Boga iz celega serca, da mu je življenje ohranil. Človek živí, polje bo spet zelenelo, hiše se bodo nove postavile, in rodovitna zemlja bo povernila delavnemu človeku, kar mu je huda ura vzela. Reveži pa, ki jih je obiskala nesreča, pribežé k dobrotnim ljudem po bližnjih vaséh; tam tožijo svoje tuge, in si sprosijo, kar jim je k življenju neobhodno potrebnega. Nikjer se ne manjka dobrotnikov; nesreča, ki utegne zadeti tega kot unega, se smili vsakemu v serce in rad pomaga, kdor le more.

Žalostno je naše serce, ako slišimo, da obiskujejo nesreče ljudí, in jim devajo premoženje v nič. Kdor sam sebe vpraša: kaj nek v naših persih zbuja usmiljenje, si bo odgovoril, da nič druzega kot keršanska ljubezen, dobrotljivo in občutljivo serce, ki mu pravi, da naj pomaga ljudem, da bodo tudi oni njemu pomagali. Več ko je sam skusil, težej mu je, če pomagati ne more.

Ako so pa že telesne reve in nadloge usmiljenja vredne, koliko veče mora biti naše usmiljenje do tistih, ki jih ne tepó le reve na životu, ampak tudi na duši. Saj je vendar truplo le pozemeljska stvar, ki nas derží z živalimi v zvezi, duh je pa tisti žlahni dar Božji, ki nam dajè lastnosti človeka; brez njega bi mi ne bili druzega kot zver, ki nosi glavo pokonci. Zveri je pa dosti na zemlji, ki ima po štiri noge, tedaj se lahko opravi brez tiste, ki bi po dvéh nogah hodila. Nismo še dan današnji tako srečni, da bi mogli rêči, da bi bili vsi ljudjé že zverinstvu otéti; le preveč jih živí v ptujih deželah, kamor ne sega omika, vendar nam dajè upanje prizadevanje usmiljenih ljudí, ki zastavljajo svojo srečo, svoje življenje za blagor tistih rev, ki jim še ne sveti luč pravega duhá. V notranji Afriki celó se trudijo europejski sinovi za blagor divjih ljudí, ki tam živé; enako se godí v Ameriki in Australii.

Al kdo bo popisoval, v kakem nesrečnem stanu še živinske ljudstva živé, — raj poglejmo na tiste kraje, kjer že dolgo prebivajo omikane ljudstva.

Po vsih deželah, kamor je segla omika nekdanjih narodov Gerkov in Rimljanov, in kjer si je ljudstvo prizadevalo iz svojih močí pridevati, kar ni doseglo od starejih prednikov, — povsod kjer se je duh oprostil škodljivih kvant in vraž, se je v zadnjih treh sto letih ljudstvo močno izobražilo. Akoravno so zadeřevale silne vojske, ki so izvirale ali iz nasprotnih misel o veri, ali pa iz prederznosti oblastnikov, — akoravno se je v bojih veliko poterlo, veliko delavnih rok ljudstvu bilo vzelo, se je vendar omika bolj in bolj razširjala. Znajdbe so podpirale napredovanje bistroumnega duhá. Umetnosti so se osnovale; od njih se je redila obertnija. Tako je z žlahnejim duhom tudi telesno življenje se boljšalo. Kar so važnega znajdli, kar je bistri duh v natori spazil, si je vedil oberniti na dobro; če mu ni bilo ravno v telesni prid, kakor, postavimo, znajdbe za rokodelce, poljodelstvo in za obertnijo, si je pa pridobil pripomočke, da se more bolj in bolj brihtati, da vé svoje početja ravnati po postavah, po kterih spoznava natoro, po natori pa Boga, nje vsegamogočnega, modrega in dobrotljivega stvarnika.

Tako je bil dobiček dvojin: pervi na duši po spoznavanji Božjih skrivnost v stvarjenji; drugi je pa bil v tem, da si je bolj zbrihtani človek tudi telesno življenje zboljšal.

V današnjih dnéh si je že duh mnogo potov pridobil k pravemu spoznanju natornih prikazkov in dogodb na zemlji in na nebu, — že se z napredovanjem natoroznanstva množí blagor narodov tako, da se čedalje bolj poterjuje resnica tega, kar spoštovani mož M. Humbold pravi, da vsakemu narodu, ki noče dandanašnji zaostati z druzimi narodi, da mu je treba pridno obdelovati natoroznanstvo in ž njim združene uke, — če ne ga bodo prekosili drugi narodi in proč je njegov blagostan.

Starozgodovinski pomenki.

O indoslovanski božici „Kalanda“, „Koleda“.

Spisal Davorin Terstenjak.

Kadar v natori luč čez tamo kraljevati začenja — v zimskih soncostajah, ko sonce stopivši v znamenje divjega kozla se spet čez obračno piko (Wendepunkt) zamahevati začenja, in kakor je prej na svoji poti od jeseni k zimi doli stopalo, sedaj pa spet proti severju gori stopa: tadaj človek izperva svojim očém verovati noče, češ, da to bi utegnilo biti kaka obséna, to je, prevera očí.

Zato so si stari dvanajst dní zaznamovali od te dôbe, ko je sonce svoj tek spet začenjalo, ali pa po določbi rimskih fastov od 25. decembra do 6. januarja. Ta dôba je bila v starih časih sveta dôba, znana pod imenom: dvanajsterih svetih nočí. Ko so ti dnevi minuli, je nastopila epifanija ali dan Prikazanja, ker sonce je čez obračno piko stopilo, in sončni bog je spet najden bil, kterega so mislili dosihmal zgubljenega.

Dolga žalost je sedaj prešla, obče veselje pa je nastopilo, in kakor so Rimljani 24. decembra „Natales invicti Solis“ praznik novorojenega, spet zmagonosnega sonca obhajali z javnimi igrami, tako so nasprot Egipčani 6. januarja, kadar povodinj reke Nila jenja in se natora spet omlajuje, z velikimi veselicami začeli novo leto svoje. 24. decembra pa so obhajali praznik novorojenega sončnega božiča, kterega je Isis pod imenom Harpokrates rodila, pri kterem prazniku so tamošnji duhovniki v eno mer kričali: „eurekamen, sügharomen!“, to je, „Veselite se, našli smo ga!“

Tudi v staroperziškem Mithrovem častji vidimo, da se je sončno dete 24. decembra rodilo, in viditi je na staroperziških slikah (podobah), kako sončni božič v špelji (Grotte) leží, obdan z žarmi in živalimi Ormuzdu posvečenimi, pred njim pa klečijo magi, božiču daruvajoči [1]).

Egipčani so tudi v letnih soncostajah častili novorojeno letno sonce pod imenom Horus, in na staroegiptiških slikah je viditi, kako mu Isis sesca daja [2]).

Ravno tako indiški Kršna, rojen od Devagi-je (kar pomeni „svetla devica"), sèsá na persih svoje matere, kakor kažejo podobe v indiških pagodah; okoli njega pa so namalane živali: slon, lev, meresec, konj osedlan, ovca, krava, bik itd., in pred njim pa različno sadje: grozdje, dinje, jabelka itd., tudi lotino in drugo cvetje [3]).

Kršna je ali edini z indiškim Horom, ali je novorojeno letno sonce. Tudi ostanki iz indiškega bogočastja pričujejo, da so stari Indi tudi rojstvo mladega sonca po zimskih soncostajah častili. Pripovedujejo namreč, da je Kršna se zaročil s Kalendo, hčerjo sonca, s ktero se je soznanil pri reki Jamuna.

Kaj hoče ta basen rêči? Visokoučeni jezikoslovec Bopp misli, da Kalanda pomeni „tempus dans", in Kalandha „tempus ponens". Na Štirskem v okolici frajhamski pomenja „cala" odločne dnevne čase: jutro, poldne, večer, čas južine, na primer: „ob cali jesti, ob cali moliti", to je, o pravi dôbi. Utegnilo bi cala sorodno biti s sanskritskim kâla, tempus. Najberže je nemško Zahl sem postaviti, ker kâla ima za koreniko kâl, numerare, ravno tako tudi latinsko Calenda, dalje: calculo, v kteri besedi je forma reduplicativa. Tako imenovana nemška „Lautverschiebung" ne stojí na tako terdnih nogah, kakor Nemci terdijo, da bi nemški Z se vselej vjemalo s pervotnem T. To pričuje sledeča nabirčica: slov. cesra = Zaser, čeber = litv. kibbiras, Zuber, soha = Zoch, Zinke, Zacke, sansk. Shanka, cesati = zausen, čara = Zeile, zählen = sansk. kâl, numerare, Geis, Ziege, Zagel, Zacke = koza, coga, cogel, sansk, čhaga, čhágala, cepetati = zappeln, ham = litv. kamanas, gerški kemos, Zaum, latinski camus, čen = Zille, Kiel, latinski carina, komora = camera, Zimmer, Kammer, cizra = Ziser, Kicher, lat. cicer, čebul = čepula, Zwiebel itd. itd.

Ime Kalanda — Koleda za hčer Surja — sonca — je celó prikladno, ker po zimskih soncostajah pride nov čas v življenje narave".

Jamuna je po indiškem basnoslovji reka podzemeljskega sveta, indiški Styks. Podzemeljski svet pa je svet teme. Kršna se je s hčerjo sonca, Kalendo, zaročil kraj reke Jamuna, — toraj toliko pomeni, kakor letno sonce in zimsko sonce je zmiraj eno, samo da zimsko sonce hoče na videz tama nadvladati. Sončno dete v zimskih soncostajah je toraj pri starih Indih bilo ženskega spola, in celó naravno je to, ker ta spol je slabeji, in lepo zaznamva slabost zimskega sonca.

(Konec sledí.)

Za vsakega kaj.

(Véliki komêt tega leta). V tem letu se pričakuje imenitna prikazen na nebu. Zvezdogledi pravijo, da tista velika repata zvezda (ali komêt), ki je leta 1556 tolikšen hrup delala po svetu in vražne ljudjí pretresovala s tolikim strahom, bi utegnila letos se sopet prikazati, ker je dosihmal navado imela, da je prišla vsacih 300 let. Ali je zvezda ta svojo pot po neznanem nebesu že tako dokončala, da nam pride letos sopet pred očí, kakor je prišla našim prednikom leta 1556, si zvezdogledi sicer ne upajo za gotovo terditi, mislijo pa, da pride to leto, ako se ravná po svoji stari šegi.

(Jekléne peresa ali gósje v šolah?) Znano je, da jekléne peresa (Stahlfedern) so dobre peresa za pisanje; enkrat urezane so za vselej urezane, in tudi dober kup so. V Erfurtu na Pruskem je vlada vsem učiteljem svoje okrajne vprašanje postavila: ali so jekléne peresa za šole bolje ali gosje? Večidel vsi učitelji so odgovorili, da so jekléne za šolsko rabo dobre. Vlada pa ne more tega prav verjeti, tedaj je določila, naj se še dalje skušnje o tem pozvedajo, in je učiteljem naročila, naj se do dobrega prepričajo, ali niso jeklene peresa — kakor nekteri terdijo — zdravju otrók škodljive? — (Kako bi môgle jekléne peresa zdravju škodljive biti, je pač težko zapopasti. Če bi njih ojstrina na koncu včasih ne garala preveč papirja, bi ne bilo boljih perés od jeklénih. Vred.)

(Procesije za dež) so že sila stara navada. V starodavnih knjigah se bere, da so že Rimci Jupiterja dežja prosili. Pri starih Gerkih niso bile sicer procesije navadne, znana pa je prosta molitvica Atenčanov za dež. Gerki novega časa imajo navado, da ob hudi suši otroka, v perje in cvetlice zavitega, dajo po druzih otrocih od hiše do hiše po vasi peljati; vsaka gospodinja ima pa vedro vode pripravljene, da jo polije po glavi onega otroka, rekoč. „kakor iz tega vedra teče voda na-te, naj z nebes lije dež na zemljo". Tudi pri Serbih je taka navada.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Od savinske doline. Padlo je poslednje dní minulega leta veliko snega, in huje ko prej gospodini nemila zima — zdaj kraljica v snežnobelem ogrinjalu in ledeni kroni. Bistra Savina je tù in tam popolnoma zamerznila, in težki vozovi so se premenili v lahke smuke, da tekó lagleje naprej. Zavolj vedno večje dragine letošnji pust, akoravno kratek, ne obeta mnogo navadnih veselic tukaj, kar pa ravno ni velika nesreča; naj hranijo ljudjé dragi dnar, pa naj ga obračajo na bolj potrebne stvarí. — V Mozirji, navadno mirnem tergu, se je pripetil nedavno strašen uboj. V sredo namreč, 26. grudna minulega leta so neki fantje bližnjih okolic popoldne pijančevali v Mozirji. Izmed teh sta se dva hudo sperla zavolj neke dekline; gredé iz kerčme domú je začél eden, poznan malopridnež, drugemu, pomagaču čevljarskemu, sila zabavljati ter ga suvati. Prihitel je na to V, G., čevljar, da bi pomagal napadenemu, kar zagrabi pervi nemirnež blizo nekega hleva ležečo težko hrastovo dogo, pa mahne ž njo po glavi čevljarja; zadeti se je zgrudil, nesli so ga v bližno hišo, kjer je po malo urah umerl. Sodniško-zdravniško pregledovanje ubitega je dokazalo, da nesrečnemu V. G. je bila krí čez možgane se razlila, da možgani so mu bili sila pretreseni, in da hubanja je bila tako razpočena, da je na osem koscov razpadla. Nesrečno pijančevanje in kobna ljubomornost! J. Š.

Iz Sorice 20. dec. 1855. 11. dan tega mesca sem moral iti po opravkih v Tomin. Skerbelo me je v tako hudem mrazu po tem kraji hoditi. Vendar sem si mislil: se bo že šlo, ker sem slišal, da so lansko leto po tominski grapi od Podberda do Tomina novo cesto naredili. Podberdo pridši, vprašam nekega moža: kod bi bilo ložej hoditi, ali po novi cesti, ali pa po stari stezi po grapi? Odgovorí mi, da je ložej po cesti. Mahnem jo torej po nasvetovani cesti, pa Bog pomagaj, kakošna cesta je to! Dereze sem imel na čevljih, vendar sem bil zmiraj v nevarnosti za življenje. To pač ni cesta za ljudí, komaj slaba pot je pse po njej poditi. Naprej praskaje pridem do neke berví. Še čevelj ni bila široka, brez deržajev, in pa memo tega še vsa z ledom polišpana. Kaj sem hotel druzega, kakor v tako hudem mrazu, da se je vse kadilo — vodo

[1]) Nikdar skoz leto, razun na rojstni dan Mitrasa, se ni smel šah (kralj) pri starih Perzijanih vina opijaniti; tako veselo je bil ta praznik obhajan. Glej Athenaeus Deipnos. X., 11. po Ctesii, conf. c. 45.

[2]) Glej Bohlen „Das alte Indien und Aegypten". I. 141, 234, 258, II. 167.

[3]) Glej podobo v Moore „the Hindoos Pantheon". London 1810. Tab. 59.

prebrêsti. Slišal sem memo mnogih druzih nevarnost tudi od nekega moža, ki je ravno tiste dní, gredé po tej cesti, moral se izuti in je rajše bos hodil, s čevlji v rokah, po mrazu in ledu, kakor pa da bi se bil v nevarnost podajal s ceste stermoglaviti ter ob zdrave ude ali še celó ob življenje priti. Pač malo častí je to županu tega okraja, ki tako slabo skerbí dobre poti imeti in ohraniti v svoji občini! Opominjam torej vse, ki bi imeli hoditi po tej cesti, naj se je rajši ognejo, kakor pa, da bi v nevarnost življenje postavljali. Čuditi se je pa tudi, da v vsem kraji ni ne enega človeka, ki bi take nevarnosti v prid celega kraja in pa popotnih ljudí okrajni gosposki v Tomin oznanil, ker vendar vemo, da je ondašnji poglavar za blagor svojih okrajanov sploh, posebno pa še za poti in ceste skerben gospod, ki bi gotovo takim nevarnostim v okom prišel, ako bi vedil za nje. In pa, ali bi spodobna cesta po tej dolini, ki bi jo vezala na enem koncu s Kranjskim, na enem pa z Goriškim, ne bila ravno njenim številnim, po več farah razdeljenim prebivavcom v naj večjo korist? Da molčim od potrebnega in zavoljo slabih potov silno težavnega pa nevarnega občenja s Tominom in Gorico, samo omenim tisuč in tisuč centov žita, vina in druzih rečí, ki so jih te leta iz naše kranjske straní z velikim trudom in terpljenjem tje stovorili, ali pa na herbtu znosili. Kako lahko pa bi bila dovožnja, odvožnja in prevožnja po lepi cesti, in pa kako hitro bi ljudje potem pozabili trud, ki bi ga jim narejanje pripravne ceste prizadevalo! Naj bi pač skorej tudi naše v tej zadevi še silno zanemarjene tominske brate in sosede doletela sreča ugodnih cestá! Slišati je, da se več veljavnih mož za to, kar zlo poganja, ali kaj, ker ni pšenice brez ljulike. Jez pa druzega ne pravim, kakor sosedje, dodelajte, kar ste začeli, ne bojte se truda, ne znoja, posebno pa pustite, naj žabe v miru svojo pesem ragljajo!

M. Drol.

Od Verhnike 27. dec. 1855. —c— Tukaj je pred kratkim časom neka žena dvojčici imela, ktere ste bile nekako čudno po sprednji strani života od glave do trebuha na šev skupaj zrašene. Obé glavi ste kazale le en obraz precej širok na eni strani, sicer usta, nos, dvoje očí in ušes po redu; na drugi strani sta se zadnja dela glav nekoliko razločila, in dvoje ušes na pol zrašeno se je pri sredi vidilo; štiri roke so bile po dve in dve na vsaki strani, in spodnja konca života s štirimi nogami sta bila bolj razločena. Ta dvojni otrok je bil pri porodu še toliko živ, da so ga zamogli za silo obliti.

Novičar iz raznih krajev.

Po osnovi nove postave, ki ima priti za obertnike in rokodelce, bo c. k. ministerstvo kupčijstva naj višja stopnja za obertnijske in rokodelske zadeve; oglasi za svobodne in prošnje za pripustljive obertnije in rokodelstva pa se bojo izročevali obertnijski gosposki tistega kraja, v kterem obertnik in rokodelec stanuje; oboje se zamore z besedo ali pismeno na zapisnik (protokol) povedati. — Za gotovo se zdaj sliši, da presvitli cesar so po nasvetu gosp. ministra dnarstva ces. vradnikom, ki nimajo višje plače kakor 800 fl. na leto, od novega leta naprej dovolili poboljšek zavolj velike dragine, in sicer tako, da vradniki do 400 fl. bojo dobili 15 fl. namečka za vsacih sto, vradniki od 400 do 800 fl. pa 10 fl. od vsacih sto. — Po višji sodniški razsodbi veljá res, če kdo kterega v kakem pismu, ki ga je podal kaki cesarski gosposki, kakošne rečí obdolžuje, tako obdolževanje za javno (očitno) obdolževanje. — Cesarskim gosposkam je došel ukaz, da takim fantom, ki še niso dosegli vojaški službi podveržene starosti, se smejo potni listi (Pass) k večemu do konca februarja (svečana) tistega leta dajati, v kterem stopijo v pervo versto starosti, ki je za vojaščino določena, — tistim pa, ki so v pervih 4 verstah te starosti, ne pred končanjem rekrutiranja in ne za delj časa, kakor k večemu do konca februarja prihodnjega leta. — Škofje našega cesarstva se bojo spet kmalo snidili na Dunaji v posvet: kako naj se ukazi zastran spolnitve konkordata doveršijo. — V fabriki (predivnici) v Trumavu poleg Badna ne dalječ od Dunaja se je te dní kolera s strašno silo prikazala. — Goveja kuga se na Ogerskem tako razširja, da je ministerstvo dva profesorja iz dunajske živinozdravnišnice doli poslala, da storita kar je treba zoper kužno bolezen. — Veliko se govorí zdaj od nove znajdbe presno (frišno) zelenjad in sočivje tako vkup stlačiti, da se potem v zavitkih za kuho dobra ohrani dolgo časa in po svetu lahko pošilja. Morel-Tatio in Verdeil sta pred 5 leti to znajdla na Francozkem in Angležkem, in v veliki razstavi londonski leta 1851 sta omenjena moža za to znajdbo prejela veliko zlato svetinjo; od tega časa se je prikupilo to jedílo ljudém tako, da v gostivnicah celó poleti je bila ta prešana zelenjad (comprimirtes Gemüse) pogostoma na mizah, in v poslednjih dvéh letih je je armada v Krimu v enem letu 70.000 centov ali 112 milijonov porcijonov povžila. Hvalijo jo, da je tudi dober kup; vrednik „Novíc“ je te dní kupil za poskušnjo en zavitek ohrovta v štacuni gosp. Klebeljna, ki je več te prešane zelenjadi in sočivja iz Frankfurta prejel; veljal je zavitek 30 kr.; za trikrat za 3 osebe ga je bilo dosti; ni tedaj ravno dober kup, pa res je, da je prekuha ta prav dobra. Pozimi presno (frišno) zelenjad ali sočivje na mizo dati, bi utegnilo marsiktero kuharico mikati. — Austrijanski poslanec grof Esterhazy je 26. dec. prišel v Petrograd; koj drugi dan potem je predsednik rusovskega ministerstva grof Neselrode sprejel od njega prinešene ponudbe zastran mirne sprave. Kmalo se bo tedaj sedaj slišalo: kaj bo. Cesar Napoleon hrepení nek po miru, Angleži pa so uneti za vojsko, ker oni še niso veliko terpeli zavolj nje; marveč se jim je kupčija po jutrovih deželah še bolj oživila po vojski. Cesar Napoleon je te dní spis na svetlo dal— se vé pa da ne očitno pod svojim imenom — v kterem za končanje vojske dokazuje potrebo, da naj vsi vladarji Europe napravijo zbor, v kterem naj se razsodi pravda. — 29. dec. je cesarska francozka garda, ki je prišla iz Krima domú, obhajala slovesen vhod v Parizu; cesar jo je sprejel z nagovorom, v kterem pravi, da je polke, ki so naj več terpeli v vojski, nazaj poklical, da pa bojo pripravljeni kamor koli iti, ako bo spet treba. — Od strašne stiske, ki jo je dolgo časa terpela turška terdnjava Kars, obložena od rusovske armade, se dalje sliši, da so, ko so jim že konji pošli, mačke in podgane jedli, ki so nazadnje tako drage bile, da je angležki oficir za eno mačko 15 fl. našega dnarja dal. — Divjaki na Hebridah so pomorili več protestantiških misijonarjev, dva so z ženama vred snedli.— Od vsih straní Europe se sliši od hude zime.

Novoletnica.

Vsak kaj druzega si voši,
Vsak kaj druzega želí:
Ta na suhem, un na morji
Sreče najti hrepení.

Toraj vstreči je težavno,
Vsem vošilo prav ne bo,
Temu čast le, čast dopada,
Drug le pazi na mošno.

Tù bi dobro bilo sonce,
Tam bolj dež prilega se;
Pač je križev polna zemlja,
Kdo sošteti more vse?

Vse to dobro poravnati
More milost le z nebes,
Le od zgoraj se razširja
Blagostanje čez in čez.

Toraj mir in zadovoljnost
Naj nebesa nam rosé,
Da zacelijo se hude
Rane, ki nas zdaj skelé!

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.